

7. Autonomous Weapon Systems: Implications of Increasing Autonomy in the Critical Functions of Weapons: Expert meeting 2016. *International Committee of the Red Cross*. Versoix, Switzerland, 15–16 march, 98 p.
8. Enemark, C 2021. *Ethics of Drone Strikes. Restraining Remote-Control Killing*. Edinburg : *University Press*, 217 p.
9. Harari, YN 2018. *Homo Deus. A Brief History of Tomorrow*. New York: *HarperCollins*, 464 p.
10. Nucci, ED & Santoni de Sio, F 2016. *Drones and Responsibility: Legal, Philosophical and Sociotechnical Perspectives on Remotely Controlled Weapons*. London : *Routledge*, pp. 1–23.
11. Müller, VC 2020. 'Ethics of Artificial Intelligence and Robotics'. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Vol. 6. pp. 1–31.
12. Singer, PW 2009. *Wired for War: The Robotics Revolution and Conflict in the 21st Century*. London : *Penguin*, 499 p.
13. Sparrow, R 2007. 'Killer Robots'. *Journal of Applied Philosophy*, Vol. 24 (1), pp. 62–77.
14. Walzer, M 1977. *Just And Unjust Wars*. New York : *Basic Books*, 400 p.

Прорецензовано / Reviewed

30.04.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publication

04.05.2025

DOI 10.33930/ed.2019.5007.53(3-4)-8

УДК 008:316.7:061.1(100+477)“20”

МІЖНАРОДНІ ГУМАНІТАРНІ СТРАТЕГІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

М. О. Тимошенко

Анотація.

Актуальність теми дослідження. Міжнародні гуманітарні стратегії виступають ключовим інструментом у формуванні ідентичності, сприяючи підтримці української культури на світовій арені і зміцненню національної самосвідомості. Актуальність теми зумовлена необхідністю системного наукового аналізу механізмів реалізації цих стратегій у контексті культурної дипломатії і міжнародної співпраці.

Постановка проблеми. У сучасних умовах посиленої глобалізації культурні системи держав зазнають значних трансформацій, що ставить на порядок денний питання збереження та підтримки національної культурної ідентичності. Україна як країна з багатою історико-культурною спадщиною стоїть перед викликом, адже нині виникає потреба збалансувати збереження традицій із відкритістю до глобальних культурних впливів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі розв'язання поставленого завдання ми спиралися на дослідження сучасних українських вчених: В. Бітаєва, С. Соболевської, І. Ковальчук, В. Драч, І. Костири, О. Панченко, В. Чернець та інших.

Постановка завдання. Виявити особливості використання міжнародних гуманітарних стратегій для збереження культурної ідентичності України під час глобалізаційних трансформацій на прикладі діючих інституцій і закладів культури.

Виклад основного матеріалу. У роботі виявлено особливості використання міжнародних гуманітарних стратегій для збереження культурної ідентичності України під час глобалізаційних трансформацій на прикладі діючих інституцій і закладів культури. Методологія дослідження для означеної проблематики крізь призму культурології полягає у застосуванні системного підходу з використанням аналітичного, компаративного і крос-культурного методів дослідження. Наукова новизна полягає у визначенні ролі Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (НМАУ) як провідного мистецького закладу з активною міжнародною діяльністю у гуманітарній стратегії України, що сприяє формуванню та утвердженню культурної ідентичності в умовах глобалізації, у подальшому розвитку і популяризації української культури у світі.

Висновки. Міжнародні гуманітарні стратегії відіграють ключову роль у процесі

формування культурної ідентичності України в умовах глобалізаційних трансформацій. Теоретичні підходи вітчизняних і зарубіжних дослідників підтверджують, що культурна ідентичність – це динамічний процес, що поєднує традиційні та інноваційні елементи культури. Розробка сучасних стратегій щодо розвитку української культури і розвиток культурних зв'язків завдяки діяльності інституцій культурної дипломатії сприяють формуванню позитивного іміджу України у світі. Українські інституції, зокрема Національна музична академія імені П. І. Чайковського, демонструють ефективну реалізацію міжнародних гуманітарних стратегій через міжнародні академічні програми, культурні проекти і цифрові ініціативи задля збереження унікальності національної культури та її інтеграції у світовий гуманітарний простір, що має вагоме значення для національної безпеки і культурного розвитку України.

Ключові слова: глобалізація, гуманітарні стратегії, імідж, культурна дипломатія, ідентичність, національна культура.

INTERNATIONAL HUMANITARIAN STRATEGIES AS A FACTOR IN THE FORMATION OF UKRAINE'S CULTURAL IDENTITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION TRANSFORMATIONS

Maksym Tymoshenko

Abstract.

Relevance of the research. *International humanitarian strategies serve as a key instrument in shaping identity, contributing to the promotion of Ukrainian culture on the global stage and the strengthening of national self-awareness. The relevance of this topic stems from the necessity of a systematic scholarly analysis of the mechanisms for implementing these strategies within the context of cultural diplomacy and international cooperation.*

Problem statement. *In the current conditions of intensified globalization, national cultural systems are undergoing significant transformations, which brings the issue of preserving and maintaining national cultural identity to the forefront. Ukraine, as a country with a rich historical and cultural heritage, faces the challenge of balancing the preservation of traditions with openness to global cultural influences.*

Analysis of recent research and publications. *In addressing this issue, we have relied on the works of contemporary Ukrainian scholars such as V. Bytaiev, S. Sobolevska, I. Kovalchuk, V. Drach, I. Kostyra, O. Panchenko, V. Chernets, and others.*

Research task. *To identify the specific features of employing international humanitarian strategies for preserving Ukraine's cultural identity during the processes of global transformation, using examples from current institutions and cultural organizations.*

Main material presentation. *The article reveals the peculiarities of using international humanitarian strategies to preserve Ukraine's cultural identity in the context of globalization transformations on the example of existing cultural institutions and establishments. The research methodology for this issue through the prism of cultural studies is to apply a systematic approach using analytical, comparative, and cross-cultural research methods. The scientific novelty is to define the role of the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine (NMAU) as a leading artistic institution with active international activities in the humanitarian strategy of Ukraine, which contributes to the formation and affirmation of cultural identity in the context of globalization, in the further development and popularization of Ukrainian culture in the world.*

Conclusions. *International humanitarian strategies play a key role in the process of shaping Ukraine's cultural identity in the context of globalization transformations. The theoretical approaches of domestic and foreign researchers confirm that cultural identity is a dynamic process that combines traditional and innovative elements of culture. The development of modern strategies for the development of Ukrainian culture and the development of cultural relations through the activities of cultural diplomacy institutions contribute to the formation of a positive image of Ukraine in the world. Ukrainian institutions, in particular the Tchaikovsky National Music Academy, demonstrate effective implementation of international humanitarian strategies through international academic programs, cultural projects, and digital initiatives to preserve the uniqueness of national culture and its integration into the global humanitarian space, which is of great importance for Ukraine's national security and cultural development.*

Keywords: *globalization, humanitarian strategies, image, cultural diplomacy, identity, national culture.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах посиленої глобалізації культурні системи держав зазнають значних трансформацій, що ставить на порядок денний питання збереження та підтримки національної культурної ідентичності. Україна як країна з багатою історико-культурною спадщиною стоїть перед викликом, адже нині виникає потреба збалансувати збереження традицій із відкритістю до глобальних культурних впливів. Міжнародні гуманітарні стратегії виступають ключовим інструментом у формуванні

ідентичності, сприяючи підтримці української культури на світовій арені і зміцненню національної самосвідомості. Актуальність теми зумовлена необхідністю системного наукового аналізу механізмів реалізації цих стратегій у контексті культурної дипломатії і міжнародної співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія культурної ідентичності є багатовимірним конструктом, що формується на перетині особистісних, соціальних і культурних вимірів. На думку В. Чернеця культурна ідентичність виступає як результат інтерпретативного співтворення між суб'єктом і культурним контекстом, що реалізується через процеси ідентифікації та персоналізації, особливо у сфері мистецтва [9]. Також В. Чернець наголошує на ролі авторства як філософського акту, що допомагає творити культурний зміст у динамічному глобалізованому просторі.

Український науковець В. Бітаєв у своїх працях акцентує увагу на культурній політиці як механізмі управління культурними процесами. Він вказує, що міжнародні гуманітарні стратегії є системою цілеспрямованих дій держави і міжнародних інституцій, спрямованих на підтримку культурної автономії у глобалізованому світі [1]. С. Соболевська вивчає культурну дипломатію як ефективний інструмент реалізації гуманітарних стратегій, визначаючи її як форму "м'якої сили", що сприяє міжкультурному діалогу та посиленню міжнародного іміджу країни [7]. І. Ковальчук розглядає культурну ідентичність як соціальний конструкт, що у свою чергу тісно пов'язаний із політичними і економічними процесами глобалізації, підкреслюючи важливість стратегічного управління культурою на державному рівні [4]. О. Панченко аналізує вплив цифрових технологій на трансформацію культурної ідентичності, зазначаючи, що нові медіа створюють умови для виникнення гібридних форм ідентичності, що поєднують локальні та глобальні культурні наративи [6].

Таким чином, теоретичний базис дослідження формують концепції культурної ідентичності як багатофакторного і динамічного явища, що підлягає впливу внутрішніх традиційних чинників та зовнішніх глобальних викликів. Та особливості використання міжнародних гуманітарних стратегій у контексті досліджень культурної ідентичності України під час глобалізаційних трансформацій потребують окремого розгляду.

Постановка завдання – виявити особливості використання міжнародних гуманітарних стратегій для збереження культурної ідентичності України під час глобалізаційних трансформацій на прикладі діючих інституцій і закладів культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародні гуманітарні стратегії розглядаються як важливий інструмент у забезпеченні балансу між збереженням національної унікальності та інтеграцією у світовий культурний простір. Варто погодитись із тим, що для реалізації гуманітарних стратегій успішним є застосування інструментів і методів культурної дипломатії.

Як зазначає В. Драч, інструментами і методами культурної дипломатії можна вважати студентські обміни, наукові співробітництва, артистичні турне, спортивні змагання, серед яких можна виділити програми обміну студентів Fulbright та Erasmus, що сприяють формуванню нового покоління лідерів з глобальним світоглядом. У різних країнах світу діють іноземні культурні центри, наприклад іспанський Інститут Сервантеса, німецький Інститут Гете, французький інститут тощо, де не тільки діють мовні курси, а й завдяки діяльності цих інституцій пропагується культура певної країни через організацію численних культурних заходів. "В умовах глобалізаційних процесів цифрових трансформацій, що нині впливають на систему соціальних відносин, найчастіше елементарним суб'єктом соціальної комунікації є держава, її образ складається, формується й сприймається саме стосовно діяльності цього суб'єкта, що й потребує додаткової уваги до іміджетворення саме на цьому рівні соціальних взаємодій. Імідж держави найчастіше пов'язується з набагато ширшими обставинами ніж вдавання до організаційних заходів. Йдеться про системні ідеологічні, культурні процеси національної ідентичності, в рамках яких можливо становлення стійкого позитивного образу" – вважає В. Драч [2, с. 36].

Українські культурні ініціативи безперечно потребують створення умов для подальшої системної роботи, адже серед інших держав Україна з її культурною самобутністю має бути представлена на високому рівні. В умовах глобалізації увага науковців прикута до міжнародних гуманітарних стратегій, які водночас сприяють збереженню культурної ідентичності і міжкультурному діалогу. Як вважають І. Костиця, М. Шевченко та Н. Янченко для сучасного світу характерним є як інтенсивний діалог культур, так й їх

взаємопроникнення [5, с. 22]. В даній ситуації питання використання міжнародних гуманітарних стратегій, які сприятимуть формуванню культурної ідентичності України в умовах глобалізаційних трансформацій, набуває особливої ваги.

У березні 2025 року Кабінет Міністрів України ухвалив Стратегію розвитку культури на період до 2030 року. Разом зі Стратегією також було затверджено операційний план її реалізації на 2025-2027 роки. Це перший комплексний стратегічний документ у сфері культури, що пропонує її нове бачення в широкому контексті державотворення, у тому числі як важливого елементу національної безпеки і сталого розвитку держави. Його мета полягає в утвердженні культури як базису національної ідентичності, потужного чинника соціальної згуртованості, розвитку людського капіталу та впізнаваності України у світі. Отже подальший розвиток української культури має базуватися на чотирьох ключових цілях:

- 1) Зміцнення людського капіталу через культурні практики.
- 2) Захист, збереження, примноження та використання потенціалу культурної спадщини та культурних цінностей.
- 3) Підвищення стійкості культури як суспільної системи.
- 4) Інтеграція української культури як активного учасника і рівноправного партнера глобальних культурних процесів.

Стратегія враховує виклики, спричинені війною, пропонуючи системний підхід до відновлення культурного простору, підтримки креативних індустрій і розширення доступу до культурних послуг для всіх громадян. Вона також передбачає оновлення системи управління, розвитку державно-приватного партнерства, цифровізацію культурного простору, механізми захисту спадщини в умовах війни, створення умов для локальних ініціатив і інклюзії вразливих груп. Розробка Стратегії базувалася на положеннях Закону України “Про культуру” та є частиною виконання міжнародних зобов’язань у межах Угоди про асоціацію з ЄС та Ukraine Facility Plan. У процесі її створення з грудня 2024 року до лютого 2025 року відбулися широкі публічні консультації за участі понад 770 представників громадянського суспільства, аналітичних центрів, закладів культури, освіти, науки, міжнародних організацій, митців та активістів з усієї країни. Проект Стратегії також було активно обговорено з партнерами з Європейського Союзу. Це дозволило врахувати кращі європейські практики, які базуються, зокрема, на положеннях Робочого плану ЄС у сфері культури на 2023-2026 роки [3].

Також з 2018 року в Україні активно працює державна інституція, яка має на меті розвиток культурних зв’язків між Україною та іншими країнами і формування позитивного *іміджу країни* за кордоном, – Український інститут. З 2018 по 2023 рік Український інститут реалізував 430 культурних подій і проектів у 87 країнах, серед яких численні виставки, кінопокази, концерти, театральні вистави, конференції, публічні дискусії, комунікаційні кампанії, а також Сезон культури Велика Британія/Україна 2022 і Двосторонній рік культури Україна-Австрія 2019. Загалом за п’ять років події Українського інституту відвідали майже 2 мільйони людей, а охоплена аудиторія склала понад 752 мільйони. Для привернення уваги до руйнувань Росією української культурної спадщини Український інститут запустив кампанію “Листівки з України”, яка охопила понад 70 мільйонів іноземців, зокрема її голосами стали британський актор Г. Бонневіль і литовська співачка М. Лу. Культурний режисер М. Скорсезе і голлівудська акторка українського походження В. Фарміга стали ведучими концерту з нагоди 100-річчя прем’єри “Щедрика” в нью-йоркському Карнегі-Холі, який переглянули онлайн понад 80 тисяч людей. Для представлення української кухні як культурного надбання і частини нематеріальної спадщини України Український інститут створив книгу “UKRAINE. Food & History”, яка сьогодні доступна п’ятьма мовами. Український інститут запустив три онлайн-курси іноземними мовами – “Україна: історія, культура та ідентичності”, ознайомчий курс про минуле і сьогодення Криму “Crimea: History and People” і курс про історію української культури [8].

Та інтеграція України у міжнародний гуманітарний простір полягає не лише у презентації культурної спадщини, але й у формуванні діалогу та співпраці з міжнародними партнерами. Важливою ланкою у реалізації цих завдань є Національна музична академія України імені П. І. Чайковського (НМАУ), яка є провідним мистецьким закладом з активною міжнародною діяльністю. НМАУ підтримує тісні партнерські відносини з провідними музичними закладами світу, зокрема в рамках програми ЄС “Erasmus+”, що забезпечує академічну мобільність студентів і викладачів, сприяє обміну досвідом та підвищенню

кваліфікації. Такі міжнародні обміни підсилюють культурні зв'язки України із світом і сприяють просуванню української музичної традиції на глобальному рівні.

Академія також організовує і бере участь у численних міжнародних фестивалях та конкурсах, наприклад, "Київські музичні прем'єри", "Міжнародний конкурс імені Миколи Лисенка", що збирають учасників із різних країн та формують позитивний імідж України як країни з багатою культурною спадщиною. Окрім того, НМАУ активно співпрацює з ЮНЕСКО у проектах збереження нематеріальної культурної спадщини, виконуючи роль експертного центру з української традиційної музики, що сприяє її міжнародному визнанню. В епоху цифрових трансформацій академія впроваджує ініціативи зі створення цифрових архівів творів українських композиторів, що відкриває широкі можливості для поширення національної музичної культури у світовому інформаційному просторі. Таким чином, міжнародна діяльність НМАУ імені П. І. Чайковського є вагомим чинником гуманітарної стратегії України, що сприяє формуванню та утвердженню культурної ідентичності в умовах глобалізації.

Висновки. Міжнародні гуманітарні стратегії відіграють ключову роль у процесі формування культурної ідентичності України в умовах глобалізаційних трансформацій. Теоретичні підходи вітчизняних і зарубіжних дослідників підтверджують, що культурна ідентичність – це динамічний процес, що поєднує традиційні та інноваційні елементи культури. Розробка сучасних стратегій щодо розвитку української культури і розвиток культурних зв'язків завдяки діяльності інституцій культурної дипломатії сприяють формуванню позитивного іміджу України у світі. Українські інституції, зокрема Національна музична академія імені П. І. Чайковського, демонструють ефективну реалізацію міжнародних гуманітарних стратегій через міжнародні академічні програми, культурні проекти і цифрові ініціативи задля збереження унікальності національної культури та її інтеграції у світовий гуманітарний простір, що має вагоме значення для національної безпеки і культурного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Бітаєв, ВА 2018. 'Культурна політика у контексті глобалізації'. *Соціум і влада*, № 2, с. 34–40.
2. Драч, ВВ 2024. 'Культурна дипломатія в умовах глобального розвитку суспільств'. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. Журнал*, № 2, с. 33–38.
3. Затверджено Стратегію розвитку культури України до 2030 року та план заходів з її реалізації, 2025. *Міністерство культури та стратегічних комунікацій України: офіційний сайт*. Доступно : <<https://mcs.gov.ua/news/zatverdzheno-strategiyu-rozvytku-kultury-ukrayiny-do-2030-roku-ta-plan-zahodiv-z-yiyi-realizacziyi/>>. [02 Березень 2025].
4. Ковальчук, ІВ 2017. 'Стратегічне управління культурою в умовах глобалізації'. *Культура і сучасність*, Вип. 3, с. 89–95.
5. Костиця, ІО, Шевченко, МІ & Янченко, НМ 2021. 'Культурна дипломатія як ідентифікатор держави в контексті глобалізації'. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, № 4, с. 20–25.
6. Панченко, ОС 2019. 'Цифрові технології та трансформація культурної ідентичності'. *Наукові записки НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія "Культурологія"*, Вип. 15, с. 120–128.
7. Соболевська, СО 2020. 'Культурна дипломатія в умовах глобалізації'. *Міжнародні відносини*, № 3, с. 67–73.
8. Українському інституту виповнюється 5 років, 2023. *Міністерство закордонних справ України: офіційний сайт*. Доступно : <<https://mfa.gov.ua/news/ukrayinskomu-institutu-vipovnyuyetsya-5-rokiv>>. [01 Квітень 2025].
9. Чернець, ВГ 2019. 'Інтерпретація як акт співтворення: філософські аспекти авторства у мистецтві'. *Вісник КНУКІМ*, Вип. 1, с. 45–54.

References:

1. Bitaiiev, VA 2018. 'Kulturna polityka u konteksti hlobalizatsii (Cultural policy in the context of globalization)'. *Sotsium i vlada*, № 2, с. 34–40.
2. Drach, VV 2024. 'Kulturna dyplomatiia v umovakh hlobalnoho rozvytku suspilstv (Cultural diplomacy in the conditions of global development of societies)'. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriiv kultury i mystetstv : nauk. Zhurnal*, № 2, с. 33–38.
3. Zatverdzheno Stratehiuu rozvytku kultury Ukrainy do 2030 roku ta plan zakhodiv z yii realizatsii (The Strategy for the Development of Culture of Ukraine until 2030 and the action plan for its implementation were approved), 2025. *Ministerstvo kultury ta stratehichnykh komunikatsii Ukrainy: ofitsiynyi sait*. Dostupno : <<https://mcs.gov.ua/news/zatverdzheno-strategiyu-rozvytku-kultury-ukrayiny-do-2030>

- roku-ta-plan-zahodiv-z-yiyi-realizacziyi/>. [02 Berezen 2025].
4. Kovalchuk, IV 2017. 'Stratehichne upravlinnia kulturoiu v umovakh hlobalizatsii (Strategic management of culture in the context of globalization)'. *Kultura i suchasnist*, Vyp. 3, c. 89–95.
  5. Kostyria, IO, Shevchenko, MI & Yanchenko, NM 2021. 'Kulturna dyplomatiia yak identyfikator derzhavy v konteksti hlobalizatsii (Cultural diplomacy as an identifier of the state in the context of globalization)'. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, № 4, c. 20–25.
  6. Panchenko, OS 2019. 'Tsyfrovi tekhnolohii ta transformatsiia kulturnoi identychnosti (Digital technologies and the transformation of cultural identity)'. *Naukovi zapysky NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriia "Kulturolohiia"*, Vyp. 15, c. 120–128.
  7. Sobolievskaya, SO 2020. 'Kulturna dyplomatiia v umovakh hlobalizatsii (Cultural Diplomacy in the Context of Globalization)'. *Mizhnarodni vidnosyny*, № 3, c. 67–73.
  8. Ukrainському інституту виповнилося 5 років (The Ukrainian Institute celebrates its 5th anniversary), 2023. *Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy: ofitsiyni sait*. Dostupno : <<https://mfa.gov.ua/news/ukrayinskomu-institutu-vipovnyuyetsya-5-rokiv>>. [01 Kvitin 2025].
  9. Chernets, VH 2019. 'Interpretatsiia yak akt spivtvorennia: filosofski aspekty avtorstva u mystetstvi (Interpretation as an act of co-creation: philosophical aspects of authorship in art)'. *Visnyk KNUKiM*, Vyp. 1, c. 45–54.

Прорецензовано / Reviewed

21.04.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publication

29.04.2025

DOI 10.33930/ed.2019.5007.53(3-4)-9

УДК 101.16

РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ЯК ЛОГІЧНА ФОРМА МИСЛЕННЯ У ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

О. О. Потіщук
Н. О. Франко
М. І. Сторожик

Анотація.

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що розвиток продуктивного мислення на сьогодні є вирішальним фактором розвитку суспільства. Розгляд раціональності як форми мислення чи то з точки зору логіки, чи історичного розвитку наукового знання, або вирішення філософсько-світоглядних питань окреслить необхідний напрям дослідження.

Раціональність постає як вища культурна цінність, її розгляд у соціокультурному вимірі надасть можливість усвідомити різні її види, які відповідають різним сферам суспільного життя людини таким як, наукова діяльність, філософія, мистецтво, зрештою, визначити її роль у житті людини як певної норми людської поведінки, організації людської діяльності, як необхідного орієнтиру людині у світі.

Проблема раціональності як філософського осмислення організації життєдіяльності людини і суспільства, пізнавальних та перетворювальних практик, раціональності знання була та залишається важливою у філософії та головною в науковій діяльності.

Постановка проблеми. Філософське осмислення проблеми раціональності тісно пов'язане з усвідомленням людиною свого існування, сенсу буття, пізнавальних можливостей, знання. Раціональність є одним із типів ставлення людини до світу, це такий важливий елемент, який споріднює людину з навколишнім світом, дозволяє зрозуміти закони його функціонування, а відсутність загальноприйнятого визначення цієї філософської категорії та визначених методологічних підходів до вирішення її проблем спонукає до її розгляду та осмислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На дослідженні проблеми раціональності зосереджували увагу як зарубіжні автори, такі як М. Вебер, Л. Вітгенштайн, Ю. Габермас, Р. Карнап, Т. Кун, І. Лакатос, К. Поппер, так і вітчизняні науковці як-от: І. Бичко, В. Горський, О. Моравецький, В. Науменко, І. Огородник, І. Паливода, М. Попович, Л. Рижко та інші дослідники.